

Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток державотворення
та правотворення в Україні:
проблеми теорії та практики»**

Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-
практичної конференції

31 травня 2024

Київ 2024

УДК 34(063)

ББК 67Я431

«Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики»: Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 226 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2024).

Організаційний комітет:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
Заступник голови	Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
Члени оргкомітету:	Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук,; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, старший викладач кафедри права; Вікторія КОНОВАЛОВА, адвокат, Голова Ради відділення Асоціації правників України в Донецькій області

Збірник містить матеріали XII Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 31 травня 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні в умовах становлення та розвитку національної правової системи в галузях конституційного, адміністративного, міжнародного, цивільного, кримінального, кримінально-процесуального, господарського, фінансового, екологічного, трудового права, а також загальної теорії та історії держави і права.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

ПАРАДОКСАЛЬНІСТЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Внутрішньо переміщена особа (ВПО) в українському законодавстві – це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Внутрішньо переміщеними особами є люди, що були змушені раптово тікати зі своїх будинків у великих кількостях в результаті збройного конфлікту, внутрішньої ворожнечі, систематичних порушень прав людини або стихійних лих, але знаходяться на території власної країни [1, с. 808].

Фактично, внутрішньо переміщені особи, це особи, які підпадають під визначення вимушені переселенці, але які, покинувши місце свого постійного проживання, залишаються в країні своєї громадянської належності та можуть користуватися її захистом.

Специфіка внутрішньо переміщених осіб полягає в тому, що, будучи громадянами держави і залишаючись на її території, вони знаходяться під винятковою юрисдикцією і захистом своєї країни, навіть якщо сама держава і неспроможна забезпечити такий захист. Тому надання допомоги таким особам з боку міжнародних органів може кваліфікуватися як втручання у внутрішні справи держави.

У 2022 р. внаслідок повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну, кількість внутрішніх переселенців зростає. Міста на заході України як Чернівці, Львів, Ужгород та інші стали центрами приймання переселенців. Переселенцями стали не лише дорослі, але й діти, для яких, наприклад у Чернівцях, організують дозвілля [2, с. 154-159].

Станом на 14 грудня 2022 року стало відомо, що через повномасштабну війну в Україні зареєстрували 4,9 млн внутрішньо переміщених осіб, з них 30 % – це пенсіонери та люди з інвалідністю.

Основними елементами визначення терміну біженця є відсутність громадянства країни, яка надала притулок. Перелік причин, що змушують біженців покидати місця свого проживання, необхідно розширити, включивши до нього збройні конфлікти та безладдя на етнічному ґрунті. Це поняття застосовується в ЗМІ до осіб переміщених з Донецької та Луганської областей з огляду на те, що у тому регіоні відбувалося намагання відокремлення території. Насправді це визначення дуже образливе для цих людей, тому що вони все одно вважають себе громадянами цієї країни і мають право на притулок і захист.

Інше поняття «переселенець» стосується особи, яка переселилась, переселяється на нове місце проживання або переселена куди-небудь [3]. В ЗМІ воно фігурує чи не найчастіше, але зустрічається і на офіційних сайтах, наприклад, таких як сайт Міністерства соціальної політики України. Це поняття не передбачає якихось трагічних обставин, які б спричинили масове переселення населення, на відміну наприклад від визначення ООН – внутрішньо переміщені особи (ВПО) – люди або групи людей, які були змушені рятуватися втечею або покинути свої будинки або місця проживання, через або для того, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, ситуації загального насильства, порушень прав людини або стихійних лих, техногенних катастроф, і які не перетнули міжнародновизнаний державний кордон країни [4, с. 44-54]. Але використовують саме визначення переселенець і замість війна – антитерористична операція (АТО).

Використовується ще одне поняття – тимчасово переміщені особи. Незважаючи на те, що воно досить часто зустрічається в ЗМІ, йому не дають чіткого визначення ні в офіційному,

ні в суспільному дискурсі. Можливо це вказує на намагання показати тимчасовість цих подій і суспільних перетворень, як і поняття «тимчасово окупована територія України». Не менш цікавим є порівняння понять мігрант та ВПО. Мігрант – це людина, що свідомо та з власної волі перетинає державні або адміністративно-територіальні кордони з метою зміни місця проживання або без такої зміни [5, с. 42]. Аналіз існуючих теоретичних положень щодо дослідження поняття «мігрант» показує наявність другого підходу – тобто поняття «мігрант» розуміється стосовно усіх осіб, які здійснюють будь-які переміщення: і через державний кордон, і через адміністративно-територіальні кордони з метою тимчасової або постійної зміни місця проживання, роботи, способу життя тощо [6, с. 164-175]. Суттєва різниця між цими поняттями в межах і причинах переселення. Наприклад, мігрант це той, хто за власним бажанням перетинає межі своєї країни, або міняє місце проживання всередині країни. Внутрішньо переміщена особа ж не перетинає кордонів своєї країни та причиною переміщення є уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Література:

1. Смолянук В. Воєнний стан. Політична енциклопедія. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
2. Сірант М. М. Біженці та внутрішньо переміщені особи: співвідношення понять. Митна справа. 2015. № 2(2.2). С. 154–159.
3. Гуменчук О. Внутрішньо переміщені особи як особливий об'єкт соціальної роботи. URL: https://censor.net.ua/forum/3136166/vnutrshno_peremschen_osobi_yak_osobliviyi_obkt_sotsalno_r_oboti
4. Реут А. Г. Система державної соціальної допомоги в Україні: сучасні виклики та вплив на бідність. Демографія та соціальна економіка. 2015. № 1 (23). С. 44–54.
5. Будник О., Карелін С., Корнилюк С. Звіт за результатами комплексного дослідження забезпечення потреб та дотримання прав внутрішньо переміщених осіб. березень 2016. 42 с.
6. Хутка С. Соціальна адаптованість особистості: концептуалізація поняття. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 2. С. 164-175.